

Publikacija SITES-a »Dobra predstava — praktičan vodič za povremene izložbe«

Berislav Valušek

Moderna galerija, Rijeka

U izdanju SITES-a (Smithsonian Institution Traveling Exhibition Service) iz Washingtona, tiskana je 1981. g. publikacija pod nazivom »Dobra predstava — praktičan vodič za privremene izložbe« (autor, Lothar P. Witteborg).

SITES je naziv za glavni program zaveda Smithsonian koji je organizator putujućih izložbi o umjetnosti, povijesti i znanosti, izložbi edukativnog karaktera i društvene tematike. Broj od osam milijuna posjetilaca 1981. g, unutar i izvan granica Sjedinjenih Američkih Država, uz podatak da oko stotinu i trideset gotovih izložbi putuje svijetom, a tridesetak novih svake godine mijenja one najstarije, dovoljan je razlog da djelatnosti ovog zavoda posvetimo pažnju.

Spomenuta publikacija sastavljena je u obliku knjige s mnoštvom ilustracija i korisnih podataka o svim aspektima izložbene djelatnosti; od prethodnog planiranja izložbe, preko postave, rasvjete i osiguranja, do materijala i alata potrebnih za oblikovanje izložbenog prostora. Osim muzeoloških i muzeografskih naputaka, navedena je i prilično opširna bibliografija djela u kojima se поблиže obrađuju problemi, koje knjiga dotiče, te adrese proizvođača muzejskog rekvizitarija koji kataloge svojih proizvoda dostavljaju besplatno.

Jednostavna, jasna i pregledna, ova je knjiga koristan priručnik koji se s lakoćom može koristiti u svakodnevnoj muzejskoj praksi.

Da bismo i jugoslavenskim muzealcima donekle približili ovu knjigu u kojoj se na jednom mjestu nalaze sakupljena praktična iskustva izložbenih aktivnosti suvremenog muzeja, kod nas razbacana u bezbroj knjižica i stručnih časopisa, prenosimo jedno poglavlje¹ u kojemu je riječ o prethodnoj i naknadnoj procjeni izložbe kao tijela čiji se razlog opstojanja poklapa s efikasnošću prijenosa informacija. Iako su neki stavovi pojednostavljeni i u našoj bo-

gatoj muzeološkoj literaturi opširnije obrađeni, ipak treba obratiti pažnju na pojedina pravila koja se često u praksi ne ostvaruju, kao, primjerice, sama procjena ili mijenjanje dijela ili cijele izložbe koji ne funkcioniraju onako kako je zamišljeno.

Procjena

Može se reći da postoji opća suglasnost kod većine muzealaca da bi izložbe, uključujući i putujuće, trebale biti procjenjivane s obzirom na njihovu efikasnost. Neke su institucije ponešto suzdržljive, zbog mogućnosti nepovoljnih rezultata (gubljenje samopouzdanja). Mi, pak, vjerujemo da postupak procjenjivanja nije oblik kažnjavanja, već konstruktivan proces putem kojega možemo učiti na greškama, isto kao i na uspjesima. Moglo bi se reći da je svrha izložbe osigurati zabavu, odgajati i obrazovati i uputiti posjetioce, te prijenosom informacija povećati zanimanje za određenu temu i učvrstiti pojedine nazore i stavove. Zato, ako želimo postići te ciljeve, procjena može biti koristan način za usavršavanje našeg rada.

Procjena može započeti u ranoj fazi planiranja i nastaviti se nakon što su izložbeni i odnosni programi započeli. Pojedine odluke u vezi s programima mogu biti provjerene u fazi izrade maketa i tada se mogu lako mijenjati. Zatraže li se sredstva za ostvarenje i razvoj izložbe, posebnu bi svotu trebalo namijeniti za procjenu kao i za ispravljanje neefikasnih dijelova izložbe, u slučaju da provjera ukaže na slabosti ili nedostatke u komuniciranju.

Važna pitanja na koja bi trebalo odgovoriti da bi se izložba učinila djelotvornijom su:²

- 1) Tko sačinjava publiku? Što posjetioce zanima? Koji su im ciljevi?
- 2) Koji su vaši ciljevi? Da li želite prenijeti informaciju, promijeniti stavove, ili i jedno i drugo? Da li je ciljeve itko već pokušao pojedinačno navesti?
- 3) Koji je najbolji način za ostvarenje vaših namjera i ciljeva i onih vaše publike? Koji sadržaji i koja sredstva su najpodesniji? S koliko vremena, novaca i stručnog kadra raspolazete?

4) Odlučite li prikupiti i izložiti eksponate, provjerite da li funkcioniraju kao cjelina. Ako ne, u čemu je problem i kako ga riješiti? Možete li provjeriti ideju prije nego li na nju potrošite velika novčana sredstva?

5) Što ste naučili iz vlastitog iskustva, a što bi moglo pomoći vama, a i drugima da slijedeći put postupite svrsishodnije? Jeste li svoja otkrića dokumentirali i prenijeli drugima?

Harris Shettel, vodeći stručnjak za ispitivanje efikasnosti izložbi, nudi šest preporuka kojih bi se trebalo pridržavati u cilju unapređivanja izložbi edukativnog karaktera. Te su:

- 1) Edukativne izložbe moraju imati izričito postavljene ciljeve.
- 2) Kada znate što namjeravate postići s publikom kojoj je izložba namijenjena, spremni ste razmišljati i o primjerenom sadržaju pomoću kojega možete doseći ciljeve.
- 3) Bitno je da se pažljivo promisli o redosljedu kojim informacija treba biti prenijeta i postavom izložbe osigurati taj redosljed.
- 4) Jedno od najvažnijih načela što proizlazi iz područja opće biheviorističke psihologije i primjena tog načela u podučavanju jest da aktivno sudjelovanje pospješuje stjecanje i zadržavanje informacije.
- 5) U uskoj vezi sa sudjelovanjem je utvrđivanje.

U kombiniranom obliku, Shettelove preporuke mogu biti protumačene kao sredstvo kontrole ponašanja posjetilaca. On preporuča da izložba bude postavljena na taj način da se sadržaj i tok mogu kontrolirati, a krajnji rezultat da bude poticaj za nastavljanje odaziva na učenje putem izložbe.

Njegova konačna, šesta preporuka sadrži »proces koji je postao integralni dio većine programiranih nastavnih gradiva i drugih tzv. inovacijskih pristupa odgoju i obrazovanju: potreba za ispitivanjem i provjerom gradiva prije negoli je to gradivo spremno za javnost.«

Na izgled, ovakvo ispitivanje i analiziranje oduzima znatan dio vremena, pogotovo kada je vrijeme za planiranje, postavljanje i cjelokupno izvođenje ograničeno. Ipak, kao što je prije spomenuto, ispitivanje se može obaviti i za vrijeme rane faze planiranja postave, upotrebom izloženih

modela, fotografija izložaka i idejnih skica legendi. Jednostavna izložba grafike, crteža ili slika može biti znatno poboljšana ako provjerimo da li je legenda, koja označava izložke i opisuje kulturnu sredinu u kojoj su stvoreni, jasna, sažeta i informativna. Za izložbe čiji je didaktički karakter naglašeniji (pričanje priče), potreba za ispitivanjem je još veća.

Pošto procjena zahtijeva poznavanje principa odgoja i obrazovanja i psihologije, dobro bi bilo stupiti u vezu sa specijalistima u tim strukturama. On ili ona će možda htjeti preuzeti vaš plan procjene kao razredni projekt — »živi laboratorij« za učenike.³

BILJEŠKE

1. Prijevod: Vesna Krapec-Jacques, Berislav Valušek

2. Glavni izvor za raspravu o procjeni je rad H. H. Shettela, »Exhibits: Art Form on Education Medium?«, Museum News, Vol. 52, No. 1, 1973.

3. Knjiga »Good Show — A Practical Guide for Temporary Exhibitions« može se naručiti na adresu Smithsonian Institution Traveling Exhibition Service, P. O. Box 1949, Washington, DC 20013, U.S.A., po cijeni od 17,50 dolara.

Izveštaj o videodisku podnešen u Muzeju lijepih umjetnosti u Bostonu februara 1981.

Priredila: Janice Sorkow, direktor,

Odjel fotografskih službi

Uvod

Videodisk je nova tehnologija u vezi sa spremanjem i ponovnim nalaženjem vizualnih slika. Industrija ispituje potencijal videodiska za slijedeće primjene:

- kućna razonoda (prodaja filmova);
- obrazovno programiranje;
- industrijski trening, pohrana informacija.

Muzej lijepih umjetnosti je nedavno dovršio jedan prototip, koji usvaja ovu tehnologiju za specifične potrebe u istraživanju, arhivsku pohranu predmeta zbirke i za tržišne programe bazirane na muzejskim događajima.

MFA videodisk

Muzejski videodisk sadrži 2000 dijapozitiva objekata u zbirci. On radi na optičkom laser-gramofonu. Disk je bio razvijen kao prototip za temeljitije projekte. Za ovaj disk postavljeni su slijedeći kriteriji:

— samo dijapozitivi objekata iz knjižnice dijapozitiva mogu se upotrijebiti; neće se raditi nikakva specijalna fotografija;

— dijapozitivi moraju biti reprezentativni za svaki odjel muzeja;

— dijapozitivi moraju demonstrirati seriju fotografskih kvaliteta;

— dijapozitivi moraju biti složeni na logičan način radi lakog pristupa.

Dijapozitivi su svrstani prema odjelu, zemlji podrijetla i mediju. Ove kategorije se dalje dijele u dva kazala: listu odjela i potkazalo zemlje i medija. Ova kazala uključuju i kompjutorski program, koji upravlja diskom. Odabirom glavnog kazala, kompjutor bira grupu odgovarajućih potkazala i pruža ih gledaocu. Odabirom kazala slike se tada pojavljuju na ekranu u vremenski reguliranom slijedu.

Primjene diska unutar muzeja

Veliki je potencijal primjene videodisk/kompjutor-sistema specifično namijenjenog za muzejske primjene. Disk se može primijeniti u slijedećim područjima unutar muzeja.

Registracija:

Opće upute o predmetima mogu se unijeti u kompjutoriziranu osnovu podataka, a slike svakog predmeta se mogu unijeti na diske. Moguće je imati trenutni pristup slikovnoj i pisanoj informaciji o bilo kojem predmetu u zbirci.

Katalogiziranje:

Sve slike u knjižnici dijapozitiva i fotografskoj zbirci mogu se staviti na disk s potpunim katalogiziranjem i referencama. Studenti i znanstvenici mogu imati pristup primjercima zbirke, koji su u pohrani, na pozajmici, kao i onima koji su na izložbi.

Specijalni projekti:

Ploče koje pružaju znanstvene informacije o kolekcijama mogu se prodavati drugim muzejima i institucijama. Jedan primjer bi bio videodisk od slika, koje se nalaze u MFA i MET-u. Ovaj disk bi uključio slike i crteže s Istoka i Zapada, grčko važno slikarstvo, oslikane tkanine itd. Kompletni kataložni sistem s pristupom predmetu može biti konstruiran i programiran u magnetoskopsko-kompjutorski sistem.

Naobrazba:

Uzajamno djelujuće sposobnosti diska su na visokoj tehničkoj razini i bilo koji disk može raditi kojom god brzinom. Produkcija predavanja iz povijesti umjetnosti, galerijskih tura, te posebne izložbe mogu doprijeti do mnogih vrsta posjetilaca muzeja.

Sadašnje i buduće primjene diska:

Zbog svoje sposobnosti da pohrani mnogo tisuća slika i vrati u upotrebu bilo koju u sekundi, videodisk postaje novi metod za arhiviranje vizualnog materijala. U službi fotografije umjetničkih predmeta potencijalne primjene uključuju:

— magnetoskopsko arhiviranje svih objekata u kolekciji;

— trenutni pristup vizualnim i standardnim pismenim informacijama (nakon što je kompjutorizirana baza podataka razvijena i povezana s vanjskim kompjutorom).

Sve ove primjene smanjile bi rukovanje predmetima, dozvolile lakši pristup kolekciji i dale potpune vizualne snimke objekata.

Upute za rukovanje programom

Odabiranje vrste: pritisnuti broj susjedan spisku

Zaustavljanje: pritisnuti *stop*

Vraćanje ka 9 glavnih vrsta: pritisnuti 3, a zatim *run*

Vraćanje popisu podvrsta: pritisnuti 6, a zatim *run*

Preslušavanje: pritisnuti *reverse*

Pregledavanje: pritisnuti *forward*

Ponovo pokretanje programa: pritisnuti O a zatim *run*

Nastavljanje slušanja: pritisnuti 1

Videodiskovi: Slika u nastajanju

Thomas Newman

Zamislite medij s ogromnim kapacitetom pohrane visokokvalitetnih vizualnih slika i zvuka, trajnih i zaštićenih od habanja, bez obzira kako se često slike gledaju; medij koji će proizvesti specifičnu sliku ili filmsku sekvencu na dodir dugmeta; medij koji može kombinirati film, magnetoskopsku traku, dijapozitive i zvuk pod potpunom kontrolom upotrebljavača ili kompjutera; medij koji će opskrbljivati sve širi krug potrošača i stvoriti novo sredstvo za znanstveno komuniciranje. Često videodisk izgleda kao ostvarenje jednog sna, usprkos onome što mnogi smatraju neispunjenim obećanjima »magnetoskopske revolucije« sedamdesetih godina. Videodisk posjeduje veliki potencijal za rješavanje problema, koji muzeji proživljavaju u pohrani arhive, publiciranju i izlaganju informacija.

Što je videodisk? U biti to je nov način pohrane ogromnih količina materijala u mali, podesan i jeftin paketić sličan gramofonskoj ploči. Te informa-